3.5. FISKEKORTORDNINGER

Ordningen med fiskekort har eksistert lenge i Norge. De første kortene ble solgt i Tanavassdraget allerede i 1840-årene.

Det en fisker kan oppfatte som et naturlig sammenhengende fiskeområde er ofte oppdelt i mange større eller mindre grunneierlag, der hvert lag har sitt eget fiskekort. I slike områder vil et samarbeid mellom lagene om å utarbeide felles fiskekort være svært gunstig.

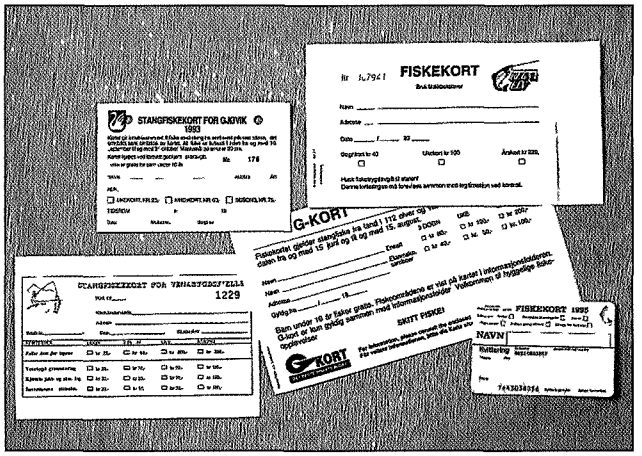
Det er anslått å være mellom 2000 - 2500 fiskekortområder totalt her i landet. Hvor mange fiskekortområder som finnes i den enkelte kommune er svært variabelt. Mens noen ikke har fiskekortområder i det hele tatt, finnes det kommuner med hele 35 områder! I 62 prosent av kommunene var det 1 - 5 fiskekortområder, og i 13 prosent var det mer enn 10 fiskekortområder. I spørreundersøkelsen til kommunene var det forholdsvis mange kommuner som ikke besvarte spørsmålet om fiskekortområder. Dette skyldes trolig at det er uoversiktlige forhold i kommunen og at kommunens rolle og kunnskap om organisering av fiskekortområder varierer.

I kommunene som svarte på spørsmålet om fiskekortområder utgjorde de organiserte fiskekortområdene gjennomsnittlig 58 prosent av arealet i kommunen. Det var kun 10 prosent av kommunene som oppga at hele kommunens areal var organisert i fiskekortområder.

Det har vært en omfattende aktivitet i kommunene de siste årene for å etablere nye fiskekortområder, og det foreligger også mange planer som kan bli gjennomført de nærmeste årene (tabell 5).

Tabell 5. Prosentandel av kommunene hvor nye fiskekortordninger er gjennomført eller planlagt gjennomført. Tall fra 1994-95.

Tiltak	Prosent
Nye fiskekortområder etablert	25
Planer for nye områder	47
Planer om felles fiskekort for hele kommunen	46
Planer om felleskort med andre kommuner	22

Utformingen av felles fiskekort varierer fra område til område.
Kortene for Gjøvik og Begna elv (øverst) og Oslomarka (nederst t. h.) gir muligheter til å velge gyldighetsperiode. En kan krysse av for en dag, en uke eller for hele året. Stangfiskekortet for Venabygdsfjellet har også avkryssing for hvert enkelt område.

Felles stangfiskekort

Norges Fjellstyresamband, som er en sammenslutning av fjellstyrene i Sør- og Midt-Norge har arbeidet med samarbeidsordninger gjennom prosjektet "Større og bedre arronderte fiskekortområder".

I perioden 1992-96 økte andelen av de 94 norske fjellstyrene som inngår i felles fiskekortområder fra 35 til 53.

Hordalandsdelen av Hardangervidda er ett godt eksempel. Fjellstyrene i Odda, Røldal, Ullensvang, Eidfjord og Ulvik har utarbeidet et felles stangfiskekort for Hardangervidda Vest. Dette fiskekortområdet er på hele 2.201.000 daa og er det største fiskekortområdet som noe fjellstyre administrerer.

Salgsmåtene for fiskekort har vært under utvikling de siste årene. Selvbetjeningskasser gir fiskerne mulighet til å kjøpe kort nær fiskeplassen. Foto: Jostein Skurdal.

3.6. FISKEINTERESSENE I KOMMUNAL VIRKSOMHET

Kommunene har fått en svært sentral plass innen fiskeforvaltning, og det er et mål at en enda større del av fiskeforvaltningen skal skje på kommunalt plan.
I lov om laksefisk og innlandsfisk mv av 15. mai 1992 defineres kommunen som et offentlig fiskeorgan sammen med Miljøverndepartementet, Direktoratet for naturforvaltning og Fylkesmannen. Kommunen er ikke tillagt formell myndighet direkte i loven, men ble allerede ved lovens ikrafttreden tillagt en del oppgaver innen fiskeforvaltningen. Senere er nye oppgaver delegert til kommunen.
Den kommunale miljøreformen i 1993 økte kommunenes mulighet for å påta seg ansvar innenfor offentlig fiskeforvaltning gjennom den organisatoriske og ressursmessige styrkingen av det kommunale miljøvernarbeidet. I juli 1995 hadde 412 av landets kommuner ansatt egen miljøvernsjef/-konsulent. Imidlertid er det viktig å påpeke at det nå hersker betydelig usikkerhet om ordningen, etter at øremerkingen av statlige overføringer opphørte fra 1.1 1997. Mange kommuner har ikke forlenget engasjementet av miljøvernsjefene/-konsulentene, noe som medfører at oppgavene må løses ved hjelp av annet personell.

POLITISK ORGANISERING

Spørreundersøkelsen til kommunen avdekker at det er stor variasjon når det gjelder politisk organisering av fiskeforvaltningen i kommunene. I Oppland fylke er det totalt 26 kommuner, og det er 18 forskjellige navn på det politiske utvalget som har ansvar for fiskeforvaltning.
Det har skjedd en omfattende omorganisering i kommunen etter siste kommunevalg og innføringen av ny kommunelov. Innlandsfiskenemnda er imidlertid fortsatt opprettholdt i 46 prosent av kommunene, enten som eget utvalg eller som et underutvalg. Andre typer politiske utvalg med ansvar for fiskeforvaltning omfatter miljøutvalg, utmarksutvalg, landbruksutvalg, teknisk hovedutvalg, fjellstyre, kulturutvalg og næringsutvalg. Noen steder er dessuten ansvaret lagt til utvalg som kombinerer to eller flere interesser (næring og miljø, plan og miljø, miljø og kultur etc). Sammenlignet med undersøkelsen i 1993 er det en tydelig utvikling mot politisk organisering i store utvalg med et bredt ansvarsområde. Sekretærfunksjonen eller det administrative ansvaret for fiskeforvaltningen er i 63 prosent av kommunene dekket av miljøvernmedarbeideren. Andre måter å organisere sekretærordningen omfatter landbruksetat (16 %) og teknisk etat (1 %). I de resterende 20 prosent er sekretærfunksjonen tillagt utmarkstekniker, skogbestyrer, sekretær for innlandsfiskenemnd, eller seksjoner/ avdelinger som næringsavdeling, plan- og næringsavdeling og naturforvaltningsseksjon. Kommunene har allerede utviklet et mangfold av administrative og organisatoriske modeller for å ivareta fiskeinteressene.

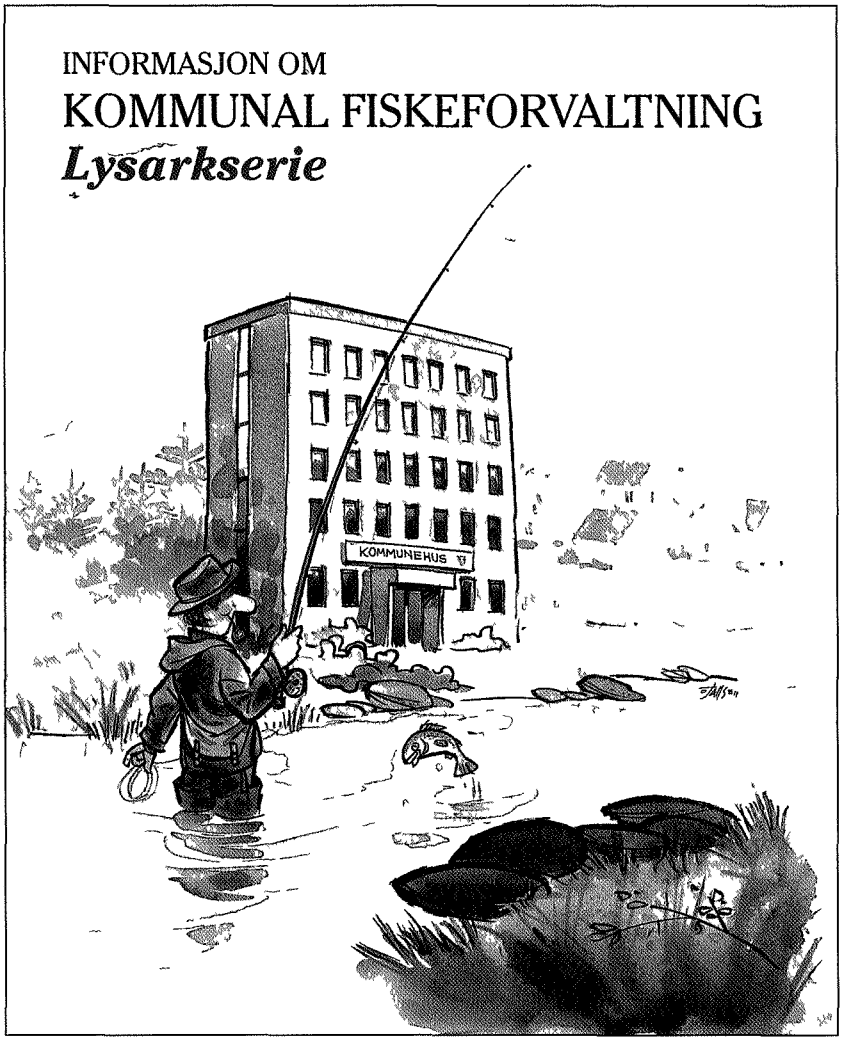
PLANLEGGING OG PLANBEHANDLING

Kommunene har ansvar for forvaltningen av egne arealressurser gjennom plan- og bygningsloven.
Fiskeinteressene blir i stadig større grad vurdert i kommunale planprosesser. En tredel av kommunene oppga i 1996 at hensynet til fiskeinteressene er integrert i miljø- og ressursplaner. Hver fjerde kommune nevner vassdragsplaner som et eksempel på hvordan fiskeinteressen blir integrert i kommunale planer og hver fjerde kommune nevner også bestemmelser knyttet til friluftsområder i kommuneplanens arealdel. Fiskeinteresser vurderes dessuten gjerne i reguleringsplaner og er viktige for bestemmelsene i kommuneplanens arealdel om 100-metersonen og naturvernområder.

To av tre kommuner oppgir at fiskeinteressen brukes som vurderingskriterium ved behandling av enkeltsaker i kommunen. Det er vanlig å vurdere fiskeinteressene i forbindelse med inngrepssaker i kommunen, noe som fører til at fiskeinteressene blir avveid i forhold til andre interesser. Dette var ett av de viktige målene med å etablere en lokal miljøforvaltning. Det er imidlertid viktig å være klar over at disse undersøkelsene bare avdekker om fiskeinteressene blir vurdert, men ikke i hvilken grad det blir tatt reelle hensyn til fiskeinteressene.

UTFORDRINGER OG PRIORITERINGER

I spørreundersøkelsen ble kommunene bedt om å gradere hvordan de prioriterte 15 ulike målformuleringer knyttet til forskjellige sider av kommunal fiskeforvaltning. Målsettinger om å "bedre almennhetens adgang til fiske", "bedre grunneierorganiseringen for mer effektive forvaltningsenheter", "bedre tilretteleggingen for fritidsfiske" og "sikre truede og sårbare arter" har høy prioritet i flest kommuner. Disse fire

Fiskeinteressen blir i økende grad vurdert i kommunale planprosesser. Ill.: Oscar Jansen.

måsettingene prioriteres høyt i over 40 prosent av kommunene som har svart.
Målsettinger som kommunene gjennomgående prioriterer lavt eller ikke gir prioritet er å "stimulere til økt yrkesfiske og høstingsfiske på underbeskattede bestander", "å hindre spredning av ørekyt og andre skadelige fiskearter" og "å øke inntektene fra fiskekortsalg".

Når det gjelder prosjekter og oppgaver i den kommunale fiskeforvaltningen, er det 165 av 296 kommuner som svarer at de ønsker å ivareta hensynet til fisk og fiske i kommunal planlegging. I tillegg blir bedre tilrettelegging og informasjon prioritert høyt (tabell 6).

Tabell 6. Prosjekter og prioriterte oppgaver i kommunal fiskeforvaltning (Antall kommuner som svarte er 296).

Aktivitet	**Antall kommuner som prioriterer aktiviteten**
Ivareta hensynet til fisk og fiske i kommunal planlegging	165
Arbeide for bedre tilrettelegging av fiske	158
Arbeide for bedre informasjon	147
Organisering av fiske/ rettighetshaverne	124
Kultivering	99

FISKEFORVALTNINGSOPPGAVER SOM KOMMUNEN HAR ANSVAR FOR ETTER LOVEN:

- Innpasse hensynet til fiskeinteressene og fiskens leveområder i den kommunale oversiktsplanlegging etter plan- og bygningsloven.

-Legge til rette for allmennhetens fiske på kommunal grunn, bl a ved salg av fiskekort.

-Arbeide for felles organisering og driftsplanlegging i vassdrag for å fremme en forsvarlig og rasjonell forvaltning av fiskeressursene.

- Arbeide for best mulig tilbud om fiske til allmennheten gjennom frivillige ordninger som fiskekort.

- Påse at hensiktsmessige tiltak for vern og utvikling av fiskestammer blir organisert og utført for de enkelte vassdrag.

Ved brev fra Miljøverndepartementet av 19/1 1996 har kommunen fått selvstendig avgjørelsesmyndighet til å:

- Sette i verk tiltak i akutte krisesituasjoner som er en trussel mot fisken eller dens leveområde.

- Pålegge felles forvaltning av fiskeressursene og utarbeide egen driftsplan. (Ikke trådt i kraft pr. mai 1997).

- Pålegge salg av fiskekort hvor forvaltningen ikke har fått til en minnelig ordning med fiskerettighetshaverne om salg av fiskekort til allmennheten.

- Pålegge fiskekulturtiltak dersom hensynet til fiskestammene ikke ivaretas på en forsvarlig måte.

- Gi dispensasjon fra kravet om betaling av fiskeravgift til skoler og institusjoner etter nærmere beskrivelse.

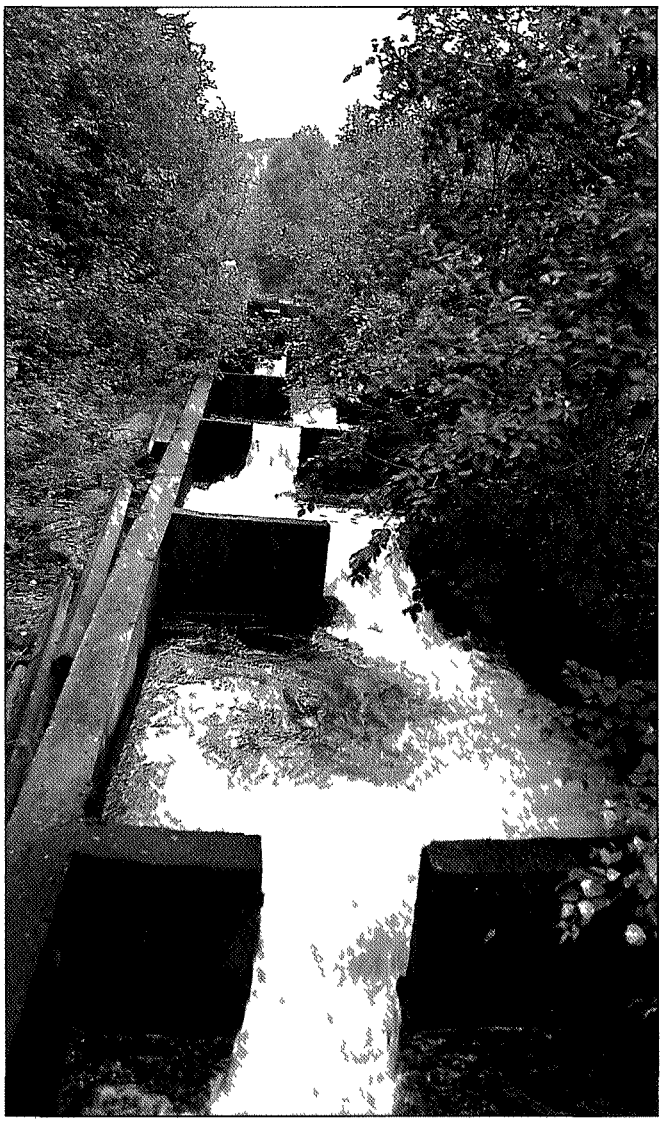
-Fastsette grenser og definere elvestrekninger.

- Pålegge gjenoppretting av friløpet i vassdrag dersom fiskens frie gang hindres.

Kommunen har også fått ansvar for å:
- merke fisketrapp/ fiskerenne
- ta vare på inndratt fisk/distribusjon

Ansvar for å ivareta fiskeinteressene etter annet lovverk.

Oppnevnelse av fjellstyre for statsallmenningene, og å sørge for at fiskeinteressene blir representert i dette, jfr Fjelloven.

Merking av fisketrapp er en av oppgavene kommunene er pålagt etter loven. Foto: Jostein Skurdal.